

Stručni rad

POTICANJE ČITANJA U PRVOM RAZREDU

Anja Bizjak

Osnovna škola Polje, Slovenija

Sažetak

Poticanje cjeloživotnog opredjeljenja za čitanje nije samo zadaća roditelja, već i svih koji se brinu o odgoju i obrazovanju. Istraživanja pokazuju da je za razvoj motivacije za čitanje važno da dijete ima pozitivna iskustva s čitanjem od najranijeg djetinjstva nadalje. Čitanje djeci potiče njihov jezični i intelektualni razvoj te razvoj mašte, te obogaćuje njihov emocionalni život i vokabular, upoznavajući ih s knjigom kao izvorom informacija i znanja. U članku će biti predstavljeno 7 aktivnosti kojima potičemo čitanje u prvom razredu osnovne škole kod učenika i njihovih roditelja. Kao škola možemo puno učiniti za poticanje čitanja kod naših učenika. Učinit ćemo još više ako uspijemo kulturi čitanja dati smisao i približiti je i njihovim obiteljima. Važno je shvatiti da malo dijete ne bira samo knjige, roditelji su poput vrata koja omogućavaju njihovom djetetu da uđe u svijet knjiga. Upravo je zato važno poticati čitanje i kod djece i kod njihovih bližnjih.

Ključne riječi: osnovna škola, čitanje, poticanje čitanja, suradnja s roditeljima

1. Uvod

Poticanje cjeloživotnog opredjeljenja za čitanje nije samo zadaća roditelja, već i svih koji se brinu o odgoju i obrazovanju. Istraživanja pokazuju da je za razvoj motivacije za čitanje važno da dijete ima pozitivna iskustva s čitanjem od najranijeg djetinjstva nadalje [1]. Djeca sustavno počinju učiti čitati s polaskom u osnovnu školu. Učiteljice prvih razreda primjećuju da djeca koja polaze u školu dolaze iz obitelji u kojima se čitanje i knjiga ne cijene previše.

2. Razvijanje kulture čitanja

Zanimanje za čitanje počinje već u predškolskom razdoblju. To je i vrijeme kada se djeca prvi put susreću s knjigama – bilo kod kuće ili u vrtiću. Kada će se dijete prvi put susresti s knjigom i koliko često će je uzimati u ruke ovisi ponajviše o roditeljima. Uloga roditelja je vrlo važna da daju dobar primjer svojoj djeci svojim pozitivnim stavom prema čitanju i svojim čvrstim uvjerenjem u važnost čitanja. Važno je da roditelji i sami čitaju, imaju knjige kod kuće i vjeruju da je čitanje užitak i ugodna aktivnost [2].

Obitelji u kojima se čitanje cijeni imaju različite prakse i svaka ima posebno vrijeme posvećeno čitanju. Ako želimo da čitanje bude važan dio dana, najlakše je da čitanje postane dio djetetove dnevne rutine. U najmlađim godinama zajedničko čitanje posebno je važno jer nudi toplu atmosferu i tjelesnu bliskost. Djeca se osjećaju sigurno i ugodno dok čitaju. Kad djeca vide odrasle koji uživaju u čitanju, njihova će motivacija za čitanje također porasti. Također je važno da je dijete okruženo knjigama, da je čitanje povezano s emocionalno povoljnim iskustvima i da mu mi odrasli pristupamo s entuzijazmom u čitanju i učenju čitanja [1].

Unatoč tome što razni autori pišu o važnosti obiteljskog čitanja, u našoj školi primjećujemo da djeca polaze u osnovnu školu sa slabim interesom za čitanje. Znaju malo bajki, ne čitaju knjige svaki dan, posjećuju i lokalnu knjižnicu otprilike jednom mjesečno. Zato smo u školi odlučili intenzivno provoditi različite aktivnosti koje potiču samostalno čitanje i grupno čitanje u obitelji.

2.1. Čitalačka značka i pojet knjižnici

Čitalačka značka je slovenski kulturni pokret koji u Sloveniji postoji već 61 godinu. Različitim programima potiče se slovenska djeca, mladi i odrasli na čitanje. Tako već u 1. razredu osnovne škole djeca mogu položiti čitalačku značku ako pročitaju 3 knjige (bajke) i ispričaju njihovu rekonstrukciju te nauče 3 pjesme napamet. Ako polože čitalačku značku svih 9 godina osnovne škole, na kraju dobivaju i nagradu za knjigu. Do sada su djeca redovito polagala čitalačku značku, ali posljednjih godina primjećujemo da sve više djece ne polaže čitalačku značku (čak ni u 1. razredu). Zato ih ove godine posebno potičemo da roditeljima pošalju komplet pjesmica koje djeca mogu naučiti ili da učiteljima pomognemo odabrati prikladnu knjigu za svoje dijete u školskoj knjižnici. Svaki tjedan posjećujemo školsku knjižnicu. Zatim učenici posuđuju 2 knjige. Često imamo i sat čitanja s knjižničarkom, gdje nam ona pročita posebnu priču.

2.2. Čitalačka značka za roditelje i učitelje

I ove smo godine u školi organizirali čitalačku značku za roditelje i učitelje. Škola također potiče roditelje da pročitaju 5 knjiga po vlastitom izboru, a zatim ispune kratki online obrazac u koji upišu je li im se knjiga svidjela i mogu li je preporučiti drugima. Sama inicijativa u početku nije naišla na pozitivan odjek, jer je to samo još jedna stvar koja opterećuje roditelje. Nakon ohrabrenja i objašnjenja da se time stvara dobar popis

kvalitetnih knjiga i daje pozitivan primjer našoj djeci, neki od njih već su se ohrabрили i počeli čitati. Zanimljivo je da ni učitelji ovu inicijativu nisu prihvatili s velikim oduševljenjem, ali su vrlo brzo shvatili da to neće biti pretežak zadatak.

2.3. Ruksak za čitanje

Jedna od aktivnosti kojom sustavno potičemo čitanje kod kuće je ruksak za čitanje. U razredu imamo ruksak s 3 knjige za djecu i 2 knjige za roditelje te bilježnicu u koju mogu crtati i pisati svoje dojmove o pročitanoj. Doznali smo i da mnogi roditelji imaju problema jer ne znaju čitati svojoj djeci. Pokazalo se da visokoobrazovani roditelji imaju dovoljno školskog znanja da svoju djecu uspješno pripreme za polazak u školu i potaknu ih na čitanje. U drugačijoj su situaciji roditelji koji su se kratko školovali, a dosta stečenog znanja već zaboravili. Roditelji moraju biti motivirani i spremni surađivati s vrtićem i školom i obrnuto ponuditi suradnju [4]. Budući da su neki roditelji vrlo jasno dali do znanja da ne žele ništa sa svojim djetetom u školi, roditeljima smo na roditeljskom sastanku predstavili ruksak za lektiru, a ujedno smo im predstavili i neke mogućnosti kako da čitaju sa svojom djecom.

U predškolskom i ranom školskom razdoblju učinkovito je čitanje koje potiče djetetov govor, a ujedno se izmjenjuju faza čitanja i faza razgovora uz ilustracije. Takvim će čitanjem djetetov govor postajati sve samostalniji i bogatiji. Potaknuli smo roditelje da čitaju sa svojim djetetom na različite načine. Mogu razgovarati uz slike, postavljati mu pitanja, davati povratne informacije, zajedno imenovati predmete na slikama, objašnjavati što se događa i obogaćivati djetetove jezične vještine. Čitanje može biti i poput igre, gdje odrasli namjerno mijenjaju neke podatke, a djeca moraju ispraviti tu „pogrešku u čitanju“. Čitanje se može odvijati na način da odrasla osoba čita, a dijete sluša ili obrnuto. Uloge čitatelja i slušatelja također se mogu zamijeniti. [3]

2.4. Stablo čitanja

Roditelji imaju vrlo važnu ulogu u oblikovanju djetetova stava prema knjigama. Što im više knjiga čitaju u prvim godinama života, to će njihov vokabular biti bogatiji [5]. Budući da smo mi učitelji toga svjesni, posebno smo poticali da djeca svakih tjedan dana zajedno s roditeljima pročitaju barem jednu knjigu. dan. U učionici smo na zidu imali veliki poster stabla s bijelim lišćem. Nakon što su učenici pročitali knjigu, roditelji su u bilježnicu upisali autora i naslov knjige, a učenik je mogao obojati jedan papirić. Učenici su vrlo ozbiljno shvatili "skupljanje ceduljica", a roditelji su rekli i da su se djeca sama sjetila da navečer žele pročitati drugu knjigu te se vrijeme čitanja u njihovim obiteljima povećalo.

2.5. Slavljenje rođendana

U razredu imamo praksu da rođendane ne slavimo uz slatkiše i hranu, nego pjevamo slavljeniku, napravimo svijeću, a onda nam slavljenik donese svoju omiljenu knjigu i zajedno je čitamo. Ako je dijete više verbalno, samo je ispričalo priču, inače ja čitam priču. Nakon čitanja učenici su uvijek govorili što im se sviđa u knjizi. Bilo je nevjerojatno promatrati koliko je slavljenicima bilo važno pokloniti svoju omiljenu knjigu drugima i koliko su bili sretni ako se knjiga svidjela i ostalim učenicima.

2.6. Deset minuta čitanja naglas dnevno

Kada smo krenuli sa sustavnim učenjem čitanja, učenici su svaki dan kod kuće imali zadatak čitati naglas različite listiće za lektiru koje su dobili po 10 minuta, dok su ih roditelji slušali. Vrlo je važno da učenici što više čitaju naglas, jer jedino tako možemo

čuti ako se čita pravilno. Djeca su dobila kalendar na kojem su svaki dan bojali po jednu sličicu ako su kod kuće čitali naglas, a potpisivali su se i roditelji.

2.7. „NEKA“ knjiga

Na kraju školske godine svi su učenici donijeli po jednu knjigu koja im se najviše svidjela. Potom su je ukratko predstavili svojim razrednicima. Razrednici su mogli prelistati knjigu, vidjeti ilustracije, a onda smo glasovali i odabrali najbolju knjigu. Učenici su se jako potrudili da u školu donesu zanimljive knjige, s posebnim ilustracijama, koje su jako privukle ostale. Na kraju smo ponovno pročitali najbolju knjigu, a ja sam od ostalih knjiga napravila popis i poslala ga roditeljima ako im treba ideja za dobru knjigu.

3. Zaključak

Čitanje djeci potiče njihov jezični i intelektualni razvoj te razvoj mašte, te obogaćuje njihov emocionalni život i vokabular, upoznajući ih s knjigom kao izvorom informacija i znanja. Čitanje također jača emocionalne veze između roditelja i djece, stoga je važno da roditelji čitaju svojoj djeci ne samo u predškolskom razdoblju, već i kada mogu sami čitati [6]. Sve gore navedene aktivnosti (osim čitateljske značke za roditelje) bile su dobro prihvaćene. Učinak aktivnosti pokazao se vrlo brzo, čak su i roditelji rekli da su se djeca sama sjetila čitati i željela su više čitati kod kuće. Kao škola možemo puno učiniti za poticanje čitanja kod naših učenika. Učinit ćemo još više ako uspijemo kulturi čitanja dati smisao i približiti je i njihovim obiteljima. Važno je shvatiti da malo dijete ne bira samo knjige, roditelji su ti koji biraju - odrasli su poput vrata koja na neki način omogućavaju njihovom djetetu da uđe u svijet knjiga. Upravo je zato važno poticati čitanje i kod djece i kod njihovih bližnjih.

4. Popis literature

- [1.]Bucik, N. (2003). Motivacija za branje. V: Beremo skupaj: priručnik za spodbujanje branja (str. 112–118). Ljubljana: Mladinska knjiga
- [2.]Baker, L., Scher, D., Mackler, K. (1997). Home and Family Influences on Motivations for Reading. *Educational Psychologist*. 32(2), 69-82. University of Maryland, Baltimore county
- [3.]Pečjak, S., Bucik, N., Gradišar, A., Peklaj, C., (2006). Bralna motivacija v šoli: merjenje in razvijanje. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
- [4.]Knaflič, L., (2009). Branje za znanje in branje za zabavo: priručnik za spodbujanje družinske pismenosti. Družinska pismenost v predškolskem obdobju, (str. 7–17). Ljubljana: Andragoški center Slovenije.
- [5.]Čebular, Doroteja (2016): Spodbujanje branja besedil v prvem razredu. Magistrsko delo. Koper: UP PEF. 44.
- [6.]Jamnik, T., (2000). S knjigo v svet. Bralna značka v tretjem tisočletju: zbornik ob 40. obletnici bralne značke. Ljubljana: Z